

Āiā Pito Itiiti E Fa'atāuaina mo le 'Autalavou – Vāega 'Autū e uiga i le Saogalēmū i Fale Faigāluega ma Āiā Tatau i Gāluega

'O LE SOIFUA MĀLŌLŌINA MA LE SAOGALĒMŪ I TULĀFONO TAU GĀLUEGA

- 'O le Tulafono o le Soifua Mālōlōina ma le Saogalēmū i Gāluega 1992 e fa'atatau i tupulaga e pei fo'i o tagata faigāluega matutua
- 'O tagata a'o'oga 'olo'o galulue fa'ata'ita'i pe ina ia maua ni tomai i gāluega, e faia e pei lava o tagata ua faigāluega moni
- 'O le fa'amautinoaina o le saogalēmū o le fale faigāluega o le tiute lea o le tagata e pulea le kamupanī, fa'atasi ai ma ni toleniga tatau, va'ava'aiga ma mea faigāluega, ma ia faia fo'i le matāfaioi a le tagata faigāluega e tausi ai lona saogalēmū
- E iai le āiā tatau a tagata faigāluega ina auai i le fa'aleleia o le soifua mālōlōina ma le saogalēmū
- E iai le āiā tatau a tagata faigāluega e te'ena ai ni gāluega e ono tutupu ai ni a'afiaga mata'utia iā i latou

TAGATA FAIGĀLUEGA – TA'U I SE ISI PE'ĀFAI UA FA'AMANU'ALIA OE I LE GĀLUEGA

- 'Āfai ua e āfaina i le gāluega, ta'u i lou pule po'o se tasi e va'aia le saogalēmū, tusa lava pe e te lagona e lē mātuiā

'O TAUSAGA FA'ATAPULA'AINA O Ē GĀLULUE I GĀLUEGA E LAMATIA AI LE SAOGALĒMŪ MA FAIGĀLUEGA I LE PŌ

'Ua iai le Tulafono a le Soifua Mālōlōina ma le Saogalēmū i Gāluega 1995 e fa'atapula'a ai le matutua o i latou e gālulue i gāluega e lamatia ai le saogalēmū. E amata iā Aperila 1, 2009 ona apalai fo'i nei tulafono i tagata talavou o loo faia gāluega fa'akonekarate.

- 'O tagata talavou e i lalo ifo o le 15 tausaga e lē mafai ona gālulue i nisi o vāega 'ua fa'atūlagaina, fa'aaogāina o se masini, 'aveina o se ta'avale, si'i ni uta mamafa po'o se isi lava gāluega e ono lamatia ai i latou

- 'O tagata talavou e lalo ifo o le 16 tausaga e lē mafai ona faigāluega i le vā o le 10 i le pō ma le 6 i le taeao
- 'O tagata e i lalo ifo o le 15 tausaga e lē mafai ona iai (matamata) i nisi fale faigāluega pe'ā leai se tagata matua na te va'ava'aia i taimi 'uma

'O ĀIĀ TATAU AUPITO ITIITI FA'ATULĀFONOINA

- E iai isi tulāfono e pei o le Tulāfono o le Vā Fealoaloa'i (Employment Relations Act) 2000, Tulāfono o Totogi Aupito Itiiti (Minimum Wage Act) 1983, ma le Tulāfono o Aso Mālōlō 2003 e fa'atatau fo'i i tagata talavou
- E tatau ona iai se maliega faigāluega tusitusia a tagata faigāluega
- E tatau ona feāvata'i le pule o le kamupanī ma le tagata faigāluega ma amio fa'amaoni ma le femalamalamaa'i – e ta'ua lenei mea o gaoioiga o le "maufa'atuatuaina"
- E iai le āiā tatau a tagata faigāluega e 'auai ai i le iuni
- E iai le totogi aupito itiiti fa'atulāfonoina mo tagata faigāluega e ta'i 16 tausaga ma sili a'e.
- E iai aso mālōlō aupito itiiti fa'atulāfonoina fa'aletausaga ma aso mālōlō a le mālō fa'apea aso ma'i

'Āfai 'e te lē 'o mautinoa ou āiā tatau i lau gāluega, asiasi i le 'upega o feso'ota'iga www.dol.govt.nz pē telefoni le Matāgāluega o Leipa i le 0800 20 90 20.

'O lenei fa'amatalaga e na'o se ta'iala ma e ono lē 'o 'ato'atoa mo nisi tūlaga. 'Ia 'aia ne'i fa'aaogāina e sui ai se ta'iala fa'aletulāfono po'o isi fautuaga a ē popoto.

ISBN 978-0-478-28171-2

'Ia 'e iloa ou āiā tatau!

